

ВЫВУЧЭННЕ МОВЫ МАСАВАЙ КАМУНІКАЦЫІ Ў ВНУ

Вучэбны предмет «Мова сродкаў масавай камунікацыі» вывучаецца на філалагічным факультэце будучымі журналістамі. Вывучэнне ажыццяўляецца ў функцыянальным аспекце, з прыцягненнем элементаў камунікатыўнага аналізу тэкстаў СМІ, ілюстрацый і прыкладаў рэалізацыі моўных катэгорый на падставе сістэмнага падыходу да існавання і развіцця маўлення. Сінхроннае вывучэнне падмацоўваецца, абгрунтоўваецца дыяхроннымі назіраннямі, што садзейнічае пранікненню і ўсвядомленаму разуменню моўнай з'явы, а таксама адцяняе гістарычныя асаблівасці станаўлення, фарміравання і развіцця беларускай мовы.

Дысцыпліна складаецца з двух модуляў: «Мова сродкаў масавай камунікацыі (беларускамоўныя тэксты СМК)» і «Мова сродкаў масавай камунікацыі (рускомоўныя тэксты СМК)», выкладанне якіх вядзецца паралельна на беларускай і рускай мовах, і ўваходзіць у цыкл спецыяльных дысцыплін.

Вучэбная дысцыпліна адыгрывае значную ролю ў сістэме падрыхтоўкі спецыяліста. Падрыхтоўка літаратурных рэдактараў з універсітэцкай адукацыяй прадугледжвае фарміраванне маўленчай кампетэнтнасці носьбіта мовы, арыентаванай на літаратурную апрацоўку тэкстаў, складанне іх у адпаведнасці з камунікатыўнай зададзенасцю і жанравай спецыфікай. Валоданне мовай разглядаецца як важны складнік рэдактарскай і журналісцкай дзейнасці, базай для лінгвістычнай арганізацыі літаратурнага твора, што непасрэдным чынам звязана з развіццём і ўдасканаленнем прафесійнага майстэрства.

Прадмет «Мова сродкаў масавай камунікацыі» не з'яўляецца «лінгвістычным» у чыстым выглядзе, бо выданні СМІ ўяўляюць сабой феноменальны дыскурсіўны прадукт, маўленчыя асаблівасці якога павінны быць улічаны пры асэнсаванні інавацыйных працэсаў апошніх дзесяцігоддзяў у мове.

Сучасная лінгвістычная навуковая парадыгма адрозніваецца шматграннасцю і імкненнем да найбольш поўнага ахопу самых розных сфер функцыянавання публічнай мовы найноўшага часу. Апісанне разнавіднасцяў нацыянальнай мовы неабходна як для стварэння цэласнай карціны маўленчай дзейнасці яе носьбітаў, так і для выяўлення ўстойлівых тэндэнцый яе развіцця.

Менавіта ў дыскурсе СМІ найбольш востра выяўляюцца лінгвакультурныя адрозненні і супярэчнасці грамадства, абумоўленыя дысгармоніяй і несумяшчальнасцю канцэптаў масавай свядомасці носьбітаў розных ідэалогій і жыццёвых каштоўнасцей. Падчас вывучэння прадмета «Мова сродкаў масавай камунікацыі» мы ўлічваем напрацоўкі канцэптואльнай журналістыкі як напрамку ў сучаснай журналістыцы, які асаблівым чынам працуе са словам: напаўняе моўныя знакі, якія не маюць дэнатата, а таксама стварае новыя канцэпты. Тым самым канцэптואльная журналістыка фарміруе адносіны таго, хто гаворыць да моўнага знака і ўдзельнічае ў фарміраванні канцэптואльнай карціны свету носьбітаў мовы.

У сваю чаргу, моўная карціна «свету СМІ» ўяўляе сабой комплекснае аб'яднанне ментальных адзінак, прадстаўленых у выглядзе канцэптаў, стэрэатыпаў, сцэнарыяў, канцэптואльных палёў, каштоўнасцей і г.д. Большая частка гэтых адзінак зафіксавана ў мове пры дапамозе слоў, выразаў, фразеалагізмаў, якія ў той ці іншай меры навязваюць чалавеку пэўнае бачанне свету

У працэсе вывучэння мовы СМК даюцца першапачатковыя звесткі пра лінгвістыку тэксту, на базе ўласных студэнцкіх публікацый і радыё-, тэлевыступленняў праводзяцца экстраарфаграфічныя (арфаэпічныя) і лексіка-граматычныя каментарыі пабудовы тэксту, вядзецца мэтанакіраваная падрыхтоўка да ўспрымання курса

стылістыкі, закладваецца навукова-практычная база для тэорыі, методыкі і практыкі рэдагавання, усвядомленага вывучэння медыярыторыкі. Вучэбная дысцыпліна мае трывалыя міжпрадметныя сувязі з дысцыплінамі “Сучасная беларуская мова” і “Сучасная руская мова”. У сітуацыі беларуска-рускага білінгвізму тэарэтычны і практычны матэрыял падаецца ў кан- і дывергентным суаднясенні з сучаснай рускай мовай.

Мэтай курса “Мова сродкаў масавай камунікацыі” з’яўляецца прафесійна арыентаванае ўдасканаленне ўменняў і навыкаў валодання пісьмовай і вуснай формамі беларускай і рускай літаратурных моў, фарміраванне высокай культуры маўлення, засваенне тэарэтычнай базы, неабходнай для самастойнай вытворчасці тэкстаў розных жанраў і іх рэдагавання. Гэта дасягаецца вырашэннем цэлага шэрагу агульных і прыватных задач сярод якіх:

- адлюстраванне непарыўнай сувязі паміж моўнымі заканамернасцямі і захоўваннем імператыўных/дыспазітыўных нормаў арфаграфіі, арфаэпіі, лексікі, словаўтварэння, граматыкі і стылістыкі;

- выпрацоўка ўменняў і навыкаў лексіка-граматычнай арганізацыі тэкстаў паводле норм сучаснай беларускай і рускай моў;

- вывучэнне адметнасцей беларускай мовы на лінгвістычнай карце ўсходніх славян;

- вызначэнне і вытлумачэнне інтэрферэнтных з’яў пры дзяржаўным білінгвізме.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнты засвойваюць асаблівасці функцыянавання беларускай і рускай моў у сродках масавай камунікацыі; валодаць метадыкай лінгвістычнага аналізу разнажанравых тэкстаў СМК, спосабамі і прыёмамі выяўлення асістэмных праяў у тэкстах СМК, навыкамі ў сферы прафесійнай дзейнасці па лінгвістычнай арганізацыі тэкстаў.

Пры навучанні мове СМК, акрамя традыцыйных, выкарыстоўваецца метады інтэрактыўны, які арыентаваны на актывізацыю дзейнасці навучэнцаў. Выконваючы інтэрактыўныя заданні і практыкаванні, студэнты не столькі замацоўваюць пройдзены матэрыял, колькі спасцігаюць новае.

Лекцыі маюць уводны, праблемны або абагульняльны (аглядны) характар. Асноўным прызначэннем іх з’яўляецца апісанне набыткаў (сінхронны аспект) і новых тэндэнцый (дыяхронны аспект) развіцця мовы і мовазнаўства; інтэрпрэтацыя класічных і сучасных поглядаў на лексіка-семантычныя, словаўтваральныя факты; метадычныя рэкамендацыі па лексіка- і фразеаграфічнай практыцы; вызначэнне тыповых (і менш распаўсюджаных) памылак словаўжывання і словаўтварэння; сістэмнае азнаямленне з вучэбнай і навуковай літаратурай. Усе віды вучэбных заданняў маюць паэтапны, сістэмны і пераемны характар у адпаведнасці з праходжаннем пэўнага раздзела мовазнаўства.

Выкарыстоўваюцца тэхналогіі праблемнага, эўрыстычнага навучання і тэхналогія дыдактычнай эўрыстыкі. Пры першым навучанні рэалізуецца спосаб актыўнага ўзаемадзення студэнта з праблемна-пададзеным зместам навучання, у ходзе якога студэнт вучыцца думаць, творча засвойваць веды. Праблемнае навучанне выступае альтэрнатывай для эўрыстычнага, калі ставяцца мэты канструявання студэнтам уласнага сэнсу, мэт і зместу адукацыі, а таксама яе арганізацыі, дыягностыкі і ўсведамлення.